

ВАНЯ МИЧЕВА*

Към историята на библейските фразеологизми

MICHEVA, V.: About the history of Biblical idiomatic phrases. *Slavica Slovaca*, 59, 2024, No 2, pp. 379-385 (Bratislava).

The subject of our study is precisely the understanding of how the memory of someone disappears in the history of Bulgarian literature and how the nomination of this process change from the Old Bulgarian language to today. In the Old Bulgarian translation of the Bible we see two frazeologisms: *погочвити / потрѣвити паметъ* and *погывнеть паметъ коро*. But in modern dictionaries, these collocations are not presented as idiomatic phrases. Data from the history of the literary Bulgarian language provide a basis for their lexicography. In this way, part of the Cyril and Methodius written heritage, preserved in the Bible, will be updated.

Biblical idiomatic phrases, Old Bulgarian classical works, lexical variants, history of Bulgarian language.

1. Въведение

Изчезването на спомена за някого е тъждествено на неговата духовна смърт в съвременната рационалистична парадигма. Тази мисловна нагласа присъства и в българската култура днес и се вербализира в израза: *Човек е жив, докато е жив споменът за него*, който може да се открие в много публикации, посветени на починали известни дейци на изкуството, науката, спорта. Например: *Златьо Бояджиев ще е жив, докато живее споменът за него*;¹ *Човек не умира, до момента в който е жив в спомените и страстите на хората. Тази антична максима важи в цялостна степен за един от най-великите пловдивски футболисти за всички времена Аян Садъков*;² *Човек живее, докато е жив споменът за него. Будителите са безсмъртни, защото вечен е споменът за тях. В дъждовната вечер, когато се навършиха точно сто години от смъртта на гениалния поет и войвода от ВМОРО – Пейо Яворов, бе възкресен духът на един друг велик български поет, драматург, сценарист, преводач, лекар, журналист, дипломат, редактор, политик и кръстник на театрална група „Палечко” – Валери Петров, който си отиде на 27 август на 94-годишна възраст*.³

* Assoc. Prof. Vanya Micheva, PhD, Department of History of Bulgarian Language, Institute for Bulgarian Language, Bulgarian Academy of Sciences, 52 Shipchenski prohod, Bl. 17, 1113 Sofia, Bulgaria. v.micheva@gmail.com.

¹ <https://bnr.bg/plovdiv/post/101895815/zlatin-boadjiev-za-zlatyo-boadjiev> (23. 10. 2023).

² https://novini247.com/novini/chovek-ne-umira-dokato-e-jiv-v-spomenite-i-emotsiite_2051380.html (26. 09. 2019.)

³ <https://delnik.net/спомен-за-майстора-на-вълшебното-слово/> (25. 10. 2023)

В древните митологии обаче споменът не е просто следа в съзнанието ни за съществуването на някого, а реално наличие на душата му. Това е архетипна представа, свързана с вярванията за вечността на душата в политеистичните религии, която се ревалоризира в монотеистичните и присъства във византийскославянската култура на Средновековието. Предмет на нашето проучване е именно осмислянето на това как изчезва споменът за някого в историята на българската книжовност и как се променят езиковите средства за номинацията на този процес от старобългарския език до днес.

Анализът на редица средновековни български ръкописи като класическите старобългарски произведения,⁴ среднобългарски съчинения от корпуса *Syriilomethodiana* на СУ „Св. Кл. Охридски”, оригиналните творби на Патриарх Евтимий,⁵ новобългарските дамаскини⁶ показва, че погубването на спомена за някого в българската концептосфера от тази епоха се осмисля като унищожаване на този субект и се вербализира с фразеологични единици (ФЕ).

Изследването на българските и поспециално на библейските фразеологизми има своите постижения в науката.⁷ Обикновено учените се съсредоточават върху семантичното и структурното единство на редица фразеологични единици в библейския текст и в съвременния език, без да проследяват реализациите на ФЕ в историята на книжовния език. Нашата задача в това проучване е тъкмо диахронно лингвистична: да се установят промените във ФЕ на съдържателно и формално равнище от старобългарския език до днес.

2. Библейският фразеологизъм погубити/потрѣвити паметъ със значение ‘унищожа завинаги някого’

В старобългарския превод на Библията, запазен само в покъсни преписи, се открива изразът: *пагъвою погѣблю паметъ амаликовъ ѿ земли* Изход 17.14, който според В. Вътов е фразеологизъм със значение ‘унищожа завинаги някого’.⁸ Контекстът на тази глава от Книга Изход подкрепя подобно съждение за възможна фразеологизация на израза, тъй като в нея става дума за обещанието на Господ да помогне на Мойсей и народа му в битката с амаликитците. След победата в боя Господ изрича именно тази фраза, която Мойсей възприема като залог, че „Господ ще воюва с Амалика от род в род“, тоест ще погуби напълно това племе.

Езиковият анализ на този израз показва наличие на петелементна структура. На първо място се ситуира съществителното *пагѣвка* със значение ‘губел, унищожение’. На второ място е глаголят *погѣвити* за изразяване на агресивно действие, насочено към някого. Тези две лексеми образуват етимологично повторение, тъй като имат общ корен *гѣв*

⁴ Иванова-Мирчева, Д. (ed.): Старобългарски речник. Т. 1., Т. 2. София: Издателство „Валентин Траянов“, 1999, 2009.

⁵ Kałużniacki, E.: Werke der Patriarchen von Bulgarien Euthymius 1375–1393. Wien: Gerold, 1901. 450 s.

⁶ Демина, Е. И.: Тихонравовский дамаскин. Болгарский памятник XVII века. Часть II. София: Издателство на БАН, 1971. 382 с.; Младенова, О. – Велчева, Б.: Ловешки дамаскин. Новобългарски паметник от XVII век. София: Национална библиотека „Св. св. Кирил и Методий“, 2013. 536 с.

⁷ Кювлиева-Мишайкова, В.: Фразеологизмите в българския език. София: Народна просвета, 1986. 94 с.; Ничева, К.: Българска фразеология. София: Наука и изкуство, 1987. 243 с.; Калдиева-Захариева, Ст.: Библията във фразеологията и фразеологията в Библията и нейните преводи. In: Българският език през XX век. София: АИ „Проф. Марин Дринов“ – „Пенсофт“, 2001, с. 266-276; Калдиева-Захариева, Ст.: Българска фразеология, т. 2. София: Академично издателство „Проф. М. Дринов“, 2013. 346 с.

⁸ Вътов, В.: Библията в езика ни. Речник на фразеологизмите с библейски произход. Велико Търново: Слово, 2002, с. 409.

и общ праславянски произход.⁹ Наличието на тази художествена фигура е главната отлика на старобългарския текст от гръцкия оригинал. На гръцки също се открива етимологично повторение (ἄλοιφῆ ἔξαιλιφο), но то е съставено от лексеми със значение ‘масло, мас’ и ‘намазвам’, които са преосмислени като ‘изтриване’ и ‘изтривам’. В този контекст добре личи майсторството на първите преводачи на Библията на старобългарски език, които намират подходящи съществително и глагол, с които да предадат вярно смисъла на словосъчетанието. Така че то може да се осмисли като част от Кирило Методиевото наследство.

На трето място е лексемата *памѣтъ*, която се осъществява със значение ‘спомен’. То е запазено в историята на българския език от старобългарски до днес и е етимологически мотивирано, тъй като според учените *памет* и *спомен* произхождат от един и същи индоевропейски корен, който се открива в старобългарските лексеми *памѣтъ*, *въспоминаниѣ*, *памѣтиѣ*, *помянованиѣ*, *помѣнѣти*, *помѣнѣти*, *помнѣти* и в новобългарските *помня*, *помен*, *поменувам* и др.¹⁰ На четвърто място е позиционирано прилагателното *амаликовъ*, което показва на кого принадлежи паметта. А на пето е изразът *отъ зѣмля*, който посочва мястото на действието. Лексемата *зѣмля* в старобългарски има няколко значения, между които и ‘земният свят, където живеят хората’.¹¹ Тъкмо с това значение се реализира тя в разглеждания израз, като на смислово равнище изличаването на спомена за едно племе от земния свят означава, че то вече не съществува и е забравено. От лингвистична гледна точка изразът от Книга Изход има ядро: *погѣвити памѣтъ* със семантика ‘унищожа напълно’, тоест налице е преосмисляне и фразеологизация според съвременната теория за фразеологизмите в българския език. Според терминологията на Ст. Калдиева Захариева¹² това е полиелементен фразеологизъм от изреченски структурен тип, а от гледна точка на неговия произход той може да се определи като същински текстови библеизъм, защото е пряко свързан с текста в билейската книга Изход.

В старобългарските класически произведения, запазени в преписи от X – XI век, е засвидетелстван лексикален вариант на същия фразеологизъм, като глаголът *погѣвити* е заменен с *потрѣвити*, който има същата семантика. В текста на Синайския псалтир в псалм 33 се представя съдбата на „творящите зло“, които ще бъдат наказани от Господ: *лицѣ же гнѣ на творѣщѣма зла. потрѣвитъ отъ зѣмля памѣтъ ихъ* Синайски псалтир 33.17. Както в Изход 17.14, така и в този контекст Бог възстановява справедливостта, като унищожава напълно враговете на вярващите, тоест неправедните, злите. А вербализацията на това концептуално значимо за християнската култура Божие действие в псалма е постигната с израза: *потрѣвитъ отъ зѣмля памѣтъ ихъ*. Освен лексикалната замяна и словоредното разместване тук е налице съкращение – фразеологизмът е четириелементен, отпаднало е началното съществително, с което глаголът образува етимологична фигура. Запазена е обаче семантиката ‘унищожа някого завинаги’.

В Синайския псалтир се открива още една реализация на този фразеологизъм, като глаголът е в страдателен залог и Божието присъствие като активен субект на действието се подразбира: *потрѣвитъ сѧ отъ зѣмля памѣтъ ихъ* Синайски псалтир 108.15. Това е единствената разлика в двете употреби и на смислово, и на формално равнище. Можем да обобщим, че в Синайския псалтир от XI век съществува четириелементен фразеологизъм от изреченски структурен тип.

⁹ Български етимологичен речник. Т. 5. София: Издателство на БАН, 1996, с. 33, с. 509-510.

¹⁰ Български етимологичен речник. Т. 5. София: Издателство на БАН, 1996, с. 33, с. 509-510.

¹¹ Иванова-Мирчева, Д. (Ed.): Старобългарски речник. Т. 1., с. d., с. 540.

¹² Калдиева-Захариева, Ст.: Българска фразеология, т. 2, с. d.

3. Библейският фразеологизъм погьвнеть память кого със значение ‘изчезна завинаги’

Езиковият материал от Синайския псалтир предлага и друга ФЕ, близка по смисъл и лексемен състав. В девети псалм се говори за справедливия съд на Господ над нечестивите, като към тях се причисляват невярващите, враговете на праведните, тези, които дебат сиромасите и се мислят за недостижими и безнаказани. Тъкмо за тях се казва: погьвнеть память ихъ съ шюмомъ. и ꙗко въ вѣкъ прѣкьвывает Синайски псалтир 9. 7 – 8. Отново става дума за пълно унищожаване чрез изчезване на спомена за някого, но преходният глагол погьвнети / потрѣвити е заменен с непреходния погьвнѣти със значение ‘загина’. Така на смислово равнище се реализира ФЕ със семантика ‘изчезна завинаги’, при която се изтъква резултатът от действието, без да се посочва пряко причинителят Господ Бог, който се подразбира от целия контекст. Има още една лексикална замяна – отпада отъ зѣмля като локализация на действието, появява се друго обстоятелство: съ шюмомъ.

Според историците на езика шюмъ означава ‘грохот, трясък’, а може би и ‘гръм’. Точно такива са атрибутите на божествата. В античната митология Зевс е Гръмовежец, в българската народна култура свети Илия предизвиква светкавиците и гръмотевиците, преминавайки със своята колесница по небето. В монотеистичните християнски текстове единственият и всемогъщ Бог възплъщава силата и мощта и може да сътвори природни чудеса: шоумъ и громъ съ небесе Супрасълски сборник 6.15; отъ гласа грома твоего оустрашатъ съ Синайски псалтир. 103.7. Следователно появата на словосъчетанието съ шюмомъ в края на ФЕ напомня за истинския субект на действието – заради Господ загива спомена за нечестивите и така те завинаги престават да съществуват. В този контекст е налице отново четириелементен фразеологизъм от изреченски структурен тип, но с променен лексикален състав.

Той се запазва в историята на българския книжовен език, като се видоизменя. В Драгановия миней от 13 в. в Службата за св. Иван Рилски се открива следният текст: ꙗко повръжетъ ꙗко нечѣстивнѣхъ безгласнынъ прѣже потресатъ ны ꙗко основаннѣхъ ꙗко на послѣдокъ ꙗкохъ ꙗкохъ въ лютыхъ ꙗкохъ ꙗкохъ память ихъ погьвнеть 1а33. В него изразът память ихъ погьвнеть се отнася за нечестивите и грешниците, които се противопоставят на праведните като св. Иван Рилски. От лингвистична гледна точка фразеологизмът е съкратен – обстоятелството съ шюмомъ е изпуснато. Но въпреки това присъствието на Господ Бог е ясно вербализирано (повръжетъ ꙗко нечѣстивнѣхъ безгласнынъ).

В Молитвите на Патриарх Евтимий от XIV в., публикувани от Е. Калужняцки, е засвидетелстван подобен текст: Молим ти съ, чловеколюбче, да не възмѣриши тѣжести грѣхъ нашихъ ключимо въздааніе; аще въ видѣши въ сѣдѣ съ рѣдѣмъ нашимъ симъ, никтоже прѣдъ твоѣмъ оправдитъ съ, нѣ погьвнеть ѡтъ земныхъ всѣхъ насъ память. Помѣни, дълготрѣпе, щедрѡтъ твоѣхъ и милости твоѣхъ и иже къ ѡтцѣмъ нашимъ истинный завѣтъ твой, и да не погьвиши ѡставше твое се малое стадо Молитви 339. Изразът погьвнеть ѡтъ земныхъ всѣхъ насъ память е отново със значение ‘изчезна завинаги’, като в него се появява ѡтъ земныхъ. Тази ФЕ се ситуира в молитва на вярващите към Господ, който би могъл, съдейки строго хората, да предизвика тяхната гибел завинаги, тоест божествената санкция и в този случай е налична. Данните от запазените средновековни ръкописи от 13–14. век показват, че съществува ФЕ погьвнеть память кого ‘изчезна завинаги’.

Важно е да отбележим, че в езика на новобългарските дамаскини от 17. век е засвидетелстван оригиналният фразеологизъм от псалм девети на псалтира. Само в цитати на богослужебни книги се запазват старобългарските текстове в иначе обновления и близък до говоримия книжовен език на народна основа. В апокрифния текст Видение Павлово,

включен в новобългарските дамаскини, се цитира дословно псалм девети, ред 7–8: и попитах аггъла кои са тѣа гспдинѣ. и рече ми аггль. тѣа са дѣто се не надѣаха на бѣа нито имаха гѣа на помощь севѣк ами се надѣаха на своѣ волѣрство. заради тѣх дѣма пророкъ дѣдѣ на џгалом, ф. и каже погъйна паметь их съ шѣмѣм а гѣ въвѣкты прѣвѣиваетъ Тихонравов дамаскин, Видение Павлово 231б. Идентичен е текстът и в Ловешкия дамаскин. Изборът на цитата не е случаен – в псалтира се споменават нечестивите, които преследват бедния 9.23; причакват в засада, за да хванат сиромаша 9.30; сиромашите падат в силните им нокти 9.31, а в дамаскина става дума за тези, които не вярват на Господ, а се надяват тяхното болярство (тоест богатство) да им помогне. Следователно семантичната релация *Бог наказва богатите, враговете на бедните* сближава двата текста.

Апокрифът Видение Павлово е преведен повторно от новогръцки през 17. в., но българските книжовници не правят осъвременен превод на псалтирния текст, а използват познатия им стих, който се чете и слуша в църквите от векове. Така текстът от Кирило-Методиевия превод на псалтира е актуализиран в новобългарските дамаскини и фразеологизмът *погъйна паметь их съ шѣмѣм* става част от писменото наследство от старобългарската култура в книжовността на 17 век. Със сигурност той е бил разбираем за грамотните хора от Предвъзраждането. В противен случай съставителите на новобългарските дамаскини не биха го включили в текста, тъй като тяхната найважна цел е да направят религиозните съчинения достъпни за всички българи. Затова можем да твърдим, че този фразеологизъм съществува в българския книжовен език до 18. век.

Езиковият анализ обосновава следното заключение: изчезването на спомена за някого в историята на българската книжнина определено е Божие наказание за нечестивите, неправедните, злите. Вербализирането на тази представа в средновековните произведения става с изразите: 1. *потрѣвитъ / погубитъ паметь ихъ отъ зѣмльа*, в който Бог наказва пряко като действителен субект нечестивите; 2. *погыбе паметь ихъ съ шюмомъ / погыбнетъ паметь нхъ (отъ зѣмныхъ)*, в който се изтъква резултатът от действието, а намесата на Бога се подразбира.

4. Проучваните библейски фразеологизми в съвременния български език

В новобългарските издания на Библията тези фразеологизми са съхранени почти дословно. За текста от Изход 17.14 откриваме: *Аз съвсем ще излича спомена за амаликитци от поднебесието*. Подобен е текстът и в словашкия вариант на библейския текст: *Pán potom prikázal Mojžišovi: „Zapíš to na pamiatku do knihy a vštep Jozuemu do uší, že (aj) pamiatku na Amaleka úplne vytriem spod neba.“* Вариантите на глагола *излича/ vytriem* не променят смисъла. *А поднебесието/spod neba* отговаря точно на гръцкия текст за разлика от посвободния КирилоМетодиев превод *отъ зѣмльа*.

Съвременният текст на псалтирните стихове е: 1. *с тях загина споменът им* 9.7–8 без израза *съ шюмомъ*; 2. *Но лицето на Господа е против ония, които вършат зло, за да изтребят от земята помена им* 33.17; 3. *И Той да изтребят спомена им на земята* 108.15. Но в съвременните тълковни и фразеологични речници тези изрази не са представени като фразеологизми. Данните от историята на книжовния български език дават основание за лексикографирането им.

Може да се направи съпоставка със съдбата на друг библеизъм. Той се среща доста често в Стария Завет. Например: *отгъиметъ ... отъ лица зѣмль 1 Царства 20.15; да потрѣблю члѣвѣа ... ѿ зѣмльа* Битие 6.7 със значение ‘унищожа напълно’, тоест този фразеологизъм е синоним на вече анализирания, а това прави съпоставката лингвистично мотивирана.

В съвременния текст на Библията той е напълно съхранен: Господ ще е изтребил от лицето на земята всеки от Давидовите неприятели 1 Царства 20.15; И рече Господ: Ще изтребя от лицето на земята човека, когото създадох Битие 6.7; да ги изтреби от лицето на земята Изход 32.12; за да не пламне гневът на Господа твоя Бог против тебе и те изтреби от лицето на земята Второзаконие 6.15; Съвсем ще погубя всичко от лицето на земята, казва Господ Книга на пророк Софония 1.2 и др.

По същия начин се представя изразът и в Библията на словашки език: „Vyničím zo zemskeho povrchu ľudí, ktorých som stvoril Битие 6.7; Prečo by mali Egyptania vravieť: »V zlovôli ich vyviedol, aby ich zmárnil na horách a vyničil ich zo zemskeho povrchu?!« Изход 32.12; Aby azda nevzbĺkol proti tebe hnev Pána, tvojho Boha, a aby ťa nevyhubil z povrchu zeme Второзаконие 6.15.

В съвременните речници са лексикографирани подобни фразеологизми. Например: **Заличавам / залича от лицето на земята някого или нещо.** Книж. Унищожавам, премахвам напълно. *Както се вижда, реакцията не иска да се задоволи само с опозоряването му [на либерала]; напротив, тя се носи с дръзката мисъл да го заличи от лицето на земята.* Г. Кирков, Избр. пр I, 30. **Изтривам / изтрия от лицето на земята нещо.** Книж. Унищожавам, премахвам напълно, обикн. държава, народ и под. – *Аз ще живея до последния си дъх с вярата, че Червената армия ще ви изтрие от лицето на земята!* К. Митев.¹³

Съществува и вариант с непреходен глагол, който отговаря на **погыбнѣтъ памать нѣхъ отъ зѣмныхъ** със същото значение: **Изчезвам / изчезна от лицето на земята.** Книж. Преставам да съществувам. *Войната бе оставила своите кални следи. Цели квартали, дори цели села и градове бяха изчезнали от лицето на земята.* Ив. Мартинов.

Следователно може да се направи лингвистично обосновано предложение фразеологизмите **погубя/изтрия спомена за някого** със значение ‘унищожаване напълно някого’ и **загине/погине споменът за някого** със значение ‘изчезна завинаги’ да бъдат включени в съвременните речници. По този начин ще се актуализира и част от КирилоМетодиевото писмено наследство, съхранено в Библията. То е извор на образи, словесни колокации и смислови предизвикателства, които модерният човек може да осмисли и използва в своя език. Това обогатява днешната писмена и устна практика, като в същото време ги сближава с културните феномени в други християнски култури в Европа.

About the history of Biblical idiomatic phrases

Vanya Micheva

The disappearance of the memory of someone is identical to his spiritual death in the modern rationalist paradigm. This mental attitude shows up in Bulgarian culture today and is verbalized in the sentence: *A person is alive as long as the memory of him is alive.*

In ancient mythologies, however, a memory is not just a trace in our consciousness of someone’s existence, but a real presence of their soul. This is an archetypal idea that was revalued in Christianity and was present in the Byzantine-Slavic culture of the Middle Ages. The subject of our study is precisely the understanding of how the memory of someone disappears in the history of Bulgarian literature and how the nomination of this process change from the Old Bulgarian language to today.

In the Old Bulgarian translation of the Bible, preserved only in later copies, the sentence is found: **пагыбою погыблю памать амаликовѣ ѿ зѣмла** Exodus 17.14, which, according to V. Vátov, is a idiomatic phrase with the meaning

¹³ Речник на българския език. Т. 5, с. d., с. 903.

‘I destroyed someone forever’. Linguistic analysis of this sentence shows the presence of a five-element structure. In the first place is the noun *пoгoубa* meaning ‘death, destruction’. In second place is the verb *пoгoубити* to express an aggressive action directed at someone. These two lexemes form an etymological repetition, as they have a common root *-гoуб-* and a common Proto-Slavic origin. The presence of this artistic figure is the main difference between the Old Bulgarian text and the Greek original. In Greek, an etymological repetition is also found (*ἄλοιφῆ ἔξαλειφο*), but it is made up of lexemes meaning ‘oil, fat’ and ‘to smear’, which have been reinterpreted as ‘deletion’ and ‘delete’. In this context, the mastery of the first translators of the Bible in the Old Bulgarian language, who found suitable noun and verb to faithfully convey the meaning of the collocation, is clearly visible. So it can be understood as part of the Cyril and Methodius heritage.

A lexical variant of the same idiomatic phrase is attested in the Old Bulgarian classical works, preserved in copies from the 10th – 11th centuries, with the verb *пoгoубити* replaced by *пoтpубити*, which has the same semantics. In the text of the Sinaitic psalter in psalm 33, the fate of evil people who will be punished by the God is presented: *лице же г҃не на творѣшиа зла. потрѣбитъ отъ земли память ихъ* Sinai Psalter 33.17.

The linguistic material of this Old Bulgarian work also offers another idiomatic phrase, similar in meaning and lexeme composition. The ninth psalm speaks of God’s righteous judgment on the unrighteous. It is about them that it is said: *погыве память ихъ съ шoмoмъ. и г҃ъ въ вѣкъ прѣвѣваетъ* Sinai Psalter 9. 7 - 8. Again it is a question of complete destruction by the disappearance of the memory of someone, but the transitive verb *пoгoубити* / *пoтpубити* has been replaced by the intransitive *пoгывнѣти* meaning ‘perished’. Thus the idiomatic phrase is realized with the semantics of ‘gone forever’, in which the result of the action is pointed out, without directly indicating the cause, the God, which is implied by the entire context.

This phraseological unit can be found in the 13th century Dragan minei and in the Prayers of Patriarch Euthymius from the 14th century. It is also quoted in the apocryphal Pavlov’s Vision in the New Bulgarian Damascenes. It is also transmitted verbatim in modern Bulgarian language Bible texts from the Renaissance to the present day. For comparison, it is realized in the same way in the Bible in the Slovak language: *Pán potom prikázal Mojžišovi: „Zapiš to na pamiatku do knihy a vštep Jozuemu do uší, že (aj) pamiatku na Amaleka úplne vytriem spod neba.“*

But in modern dictionaries, these collocations are not presented as idiomatic phrases. Data from the history of the literary Bulgarian language provide a basis for their lexicography. In this way, part of the Cyril and Methodius written heritage, preserved in the Bible, will be updated.